

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

چکیده مقالات ارائه شده
در همایش بین المللی

میراث مشترک ایران و هند: نسخ خطی

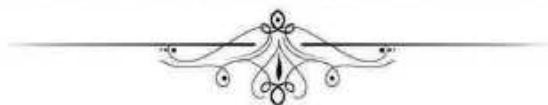
ICCHI 2022

INTERNATIONAL CENTER FOR CULTURAL HERITAGE
NEW DELHI

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حفاظت، نگهداری و مرمت نسخ خطی

مروری بر روش‌های استحکام بخشی مورد استفاده در حفاظت آثار کاغذی تاریخی

کبری دادمحمدی^۱، محسن محمدی آچالویی^۲، محمدتقی جعفری^۳

چکیده

موضوع مرمت اهمیت زیادی جهت حفاظت میراث فرهنگی بر پایه کاغذ دارد. یک گام مهم در روند مرمت-حفاظت کتاب‌ها و اسناد، عملیات استحکام بخشی، بازسازی و جمع‌آوری عناصر تشکیل دهنده آثار است. هدف از استحکام بخشی، کاهش میزان فرسایش و حفاظت در برابر عوامل محیطی است. از دیدگاه فنی و علمی، برخی از ویژگی‌ها و معیارهای مهم در انتخاب و کاربرد مواد و روش‌های استحکام بخشی آثار کاغذی مطرح شده است. هدف از انجام این پژوهش معرفی و بررسی مهم‌ترین و معمول‌ترین روش‌های استحکام بخشی مورد استفاده در حفاظت آثار کاغذی تاریخی و همچنین بررسی مزایا و معایب این روش‌ها است. بدین جهت از طریق مطالعات کتابخانه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات مربوط به روش‌های استحکام بخشی موجود و توصیه شده و ذکر خصوصیات آنها پرداخته و در نهایت این روش‌ها مورد تحلیل قرار گرفته‌اند تا در پایان به سؤالات زیر پاسخ داده شود: پرکاربردترین روش‌های استحکام بخشی در حوزه آثار کاغذی تاریخی کدامند و استفاده از آن‌ها چه زمان ضرورت پیدا می‌کند؟ روش‌های استحکام بخشی پر کاربرد بر اساس تجارب صورت گرفته چه مزایا و معایبی دارند؟

کلیدواژه‌ها: آثار کاغذی تاریخی، استحکام بخشی، حفاظت، مرمت

-
۱. دانشجوی دکتری مرمت آثار و اشیای فرهنگی و تاریخی، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان (k.dadmohamadi@yahoo.com)
 ۲. استادیار، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان
 ۳. استاد، دانشکده شیمی، دانشگاه صنعتی اصفهان

ضرورت به کارگیری راهبردهای حفاظت پیشگیرانه در حفاظت و نگهداری نسخ خطی

معصومه انگورج تقوی^۱، محمد حدادی^۲، ابوالفضل شریفی فرد^۳

چکیده

در میان آثار تاریخی و فرهنگی، نسخه‌های خطی از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. یکی از مهمترین راه‌ها برای شناخت و حفظ فرهنگ و هویت هر ملت، توجه به این گونه میراث ارزشمند است که از گذشتگان آن ملت به جای مانده و انتقال دهنده فرهنگ و اندیشه گذشتگان به آیندگان می‌باشد. با توجه به اینکه بسیاری از نسخ خطی ادبیات فارسی در کتابخانه‌های هند نگهداری می‌شوند، منبع قابل توجهی برای پژوهشگران و علاقه‌مندان این حوزه بوده و بسیاری از مورخان نیز در حال بازخوانی آن‌ها هستند تا از این طریق بتوانند به بسیاری از ریشه‌های تاریخی خود پی ببرند. گرچه هر نسخه خطی به تنهایی منحصر بوده و دارای ویژگی‌های مخصوص به خود است و هیچ‌گاه نمی‌توان گفت که دو نسخه کاملاً با یکدیگر یکسان هستند اما در مجموع از نظر مواد تشکیل دهنده و ساختار فیزیکی دارای وجوه مشترکی نظیر کاغذ، جوهر، چرم و... می‌باشند که توجه به آن بسیار حائز اهمیت می‌باشد ولو اینکه اثر در هر منطقه‌ای کتابت شده باشد. در همین راستا و با توجه به ساختار و مواد تشکیل دهنده هر اثر، به کارگیری اقدامات حفاظتی پیشگیرانه برای آن در برابر آسیب‌های احتمالی ضروری به نظر می‌رسد. در این مقاله سعی شده که به راهبردها و اصول حفاظت پیشگیرانه برای حفاظت و نگهداری بهتر نسخه‌های خطی مانند نسخ خطی ما حصل میراث مشترک ایران و هند که به عنوان بخشی از میراث ملی و جهانی در نظر گرفته می‌شوند اشاره شود تا بتوان با رعایت این اقدامات باعث طولانی‌تر شدن عمر آثار مورد نظر گردید.

کلیدواژه‌ها: حفاظت، نگهداری، حفاظت پیشگیرانه، نسخه خطی

۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.

۲. دکترای مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.

۳. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.

میراثی کهن در بستری نو: ظرفیت‌ها و چالش‌های دیجیتال‌سازی نسخ خطی وحیده آقابابایی^۱ و نیره جعفری‌فر^۲

چکیده

از جمله کارکردهای بسیار مهم فناوری‌های اطلاعاتی، کمک به حفظ میراث فرهنگی و به‌طور خاص، میراث مکتوب مانند نسخ خطی است. نسخ خطی، گنجینه‌ای عظیم است که به‌عنوان نماد هویت یک ملت به حساب می‌آید و باید در راستای پاسداشت آن‌ها و انتقال به نسل‌های بعدی کوشید. از گام‌های بسیار مهم برای حفظ نسخ خطی، علاوه بر حفاظت، دسترسی و آگاهی افراد جامعه نسبت به آن‌هاست. از جمله راهکارهای موجود در این راستا که ضمن حفظ این گونه آثار، دسترسی و ایجاد ارزش افزوده در مورد نسخ خطی را هم به ارمغان آورده، دیجیتال‌سازی آن‌هاست. از همین رو این پژوهش ضمن درک اهمیت این موضوع، با هدف شناسایی ظرفیت‌ها و راهکارهای دیجیتال‌سازی نسخ خطی، تحقیقات صورت گرفته روش پژوهش نظام‌مند برای مطالعه استفاده شد.

برای انجام مطالعه با چند مرحله جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی در نهایت ۴۸ منبع پژوهشی مورد مطالعه قرار گرفتند تا بتواند جهت انجام موفق فرایند دیجیتال‌سازی نسخ خطی مورد استفاده قرار گیرد. سرانجام پیشنهادهای برای جریان کار دیجیتال‌سازی نسخ خطی ارائه گردید. این الگو دربردارنده گام‌هایی همچون (انتخاب و آماده‌سازی نسخخطی، انتخاب و استفاده از پویسگر و اسکن نسخخطی، نامگذاری و ویرایش فایل‌های حاصل از اسکن، بررسی کنترل کیفیت و انجام اصلاحات، ذخیره‌سازی و لحاظ تدابیر حفاظت رقومی از فایل‌های دیجیتالی، اعمال سیاست‌های مدیریت

۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه قم، قم، ایران aghababaiev@gmail.com
 ۲. نویسنده مسئول. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قم، قم، ایران jafarinayere@gmail.com

کنترل دسترسی کاربران به منابع) است. نقشه راه ارائه شده می‌تواند مسیر را برای کتابخانه‌های دارنده نسخه‌های خطی که سودای دیجیتال‌سازی این نسخ را دارند، هموار سازد و در این بین ظرفیت‌ها و راهکارهای موجود در این زمینه نیز شناسایی شد.

کلیدواژه‌ها: نسخ خطی، حفاظت دیجیتال، دیجیتال‌سازی

فهرست‌ها و فهرست‌نویسی نسخ خطی

مطالعه نسخه‌های خطی سانسکریت موجود در کتاب خانه آستان قدس، مشهد، ایران چندرگپت بهارتیه^۱

چکیده

نسخه خطی را در زبان سانسکریت «پان‌لیپی» (Pāṇḍulipi)، «ماترکا» (Mātrikā)، «هستلیپی» (Hastalipi) یا «لیپگرنت‌ه» (Lipigrantha) می‌گویند، که با دست نوشته می‌شود. در زبان سانسکریت نسخه فقط چیزی است که با دست نوشته می‌شود. مثل کتاب‌های قدیمی یا گزاره‌هایی که با دست نوشته می‌شود. ولی با گذشت زمان هنگامی که چاپخانه آمد و کتاب‌ها چاپی شدند، به آن قسمتی را که نویسنده درباره کتاب می‌نویسد را به انگلیسی manuscript می‌گویند. در زبان سانسکریت درباره محافظت کردن نسخه‌های خطی سانسکریت گفته شده است که: «نسخه از زبان خود به خردمندی می‌گوید که، مرا از آب، از روغن و از صحافی بد محافظت کند، و مرا اصلاً به دست مردم نادان ندهد که مرا خراب کند»:

जलाद्रक्षेत्तैलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबन्धनात्।

मूर्खहस्ते न मां दद्यादिति वदति पुस्तकम् ॥

jalādrakṣetaīlādrakṣedrakṣecchithilabandhanāt ।

mūrkhahaste na māṃ dadyāditi vadati pustakam ॥

نسخه‌ها در حقیقت کتاب‌های اصلی و دست اول هست که نشانی فرهنگ و زبان و ادبیات و فلسفه و خرد کشور و مردمان آن دیار هست. ویدا نسخه و کتاب قدیمی هندوستان است. بعد از نسخه‌های ویدا ما کتاب‌های قدیمی براهمن و آرنیک و اوپنشد، راماین و مهابهارت و پنچتترا وغیره را می‌بینیم که با آن‌ها ما خرد و فرهنگ و

۱. دانشجوی دکترا زبان و ادبیات سانسکریت، دانشگاه دهلی، هندوستان

(bhartiyaachandragupta@gmail.com)

قانون و روش و رفتار مردم هند را در می‌یابیم. نسخه‌های قدیمی سانسکریت بر برگ و چرم درخت‌ها، یا بر لوح یا صفحه مسی و زر نوشته می‌شدند، که امروزه هم پیدا می‌شود. در هند در شهر دهلی National Mission for Manuscripts (مأموریت ملی نسخه‌های خطی) هست که این یک سازمان هندی هست که نسخه‌ها قدیمی هند را نگه می‌دارد و در مورد آن‌ها تحقیق می‌کند.

در این پژوهش بنده قصد دارم که درباره نسخه‌های خطی که در کتاب خانه آستان قدس که زبان سانسکریت نوشته شده است، صحبت کنم. بنده در این پژوهش به چند نسخه خطی اشاره می‌کنم، که در موضوعات مختلفی نوشته شده‌اند. مثلاً: درباره فلسفه هند، راماین، مهابهارت، ستاره‌شناسی، پورانا، فلسفه شنکراچاریه، سرود رود مقدس گنگا، دستور زبان سانسکریت و فلسفه آن و اوپنشدها.

کلیدواژه‌ها: نسخه، سانسکریت، نسخه‌های سانسکریت، فهرست و معرفی نسخه خطی سانسکریت

نسخه‌های ناشناخته از کتابخانه تیبو سلطان در کالج All Souls، دانشگاه آکسفورد

علی میرانصاری

چکیده:

تیپو سلطان، از حاکمان مسلمان هند و شاید تنها حاکم شیعی این سرزمین است که در فاصله سال‌های ۱۱۹۶-۱۲۱۴ق/ ۱۷۸۲-۱۷۹۹م، در جنوب غربی هند، در شهر میسور در ایالت کارناتاکا حکومت می‌کرد. او از چهره‌های سیاسی- نظامی هند در سده ۱۸ و از مخالفان جدی حضور انگلیس در این سرزمین بود. قسمت عمده عمر وی به ویژه حکومت هفده ساله‌اش در جنگ با نیروهای انگلیسی و برخی از حاکمان محلی و رقیب او گذشت، با وجود زندگی سراسر جنگ و نبرد تیبو، او تنها به‌عنوان یک رهبر سیاسی و نظامی، شناخته شده نیست، او به ترویج ادب و هنر اهتمامی جدی داشت، از ذوق هنری برخوردار بود، به چند زبان از جمله فارسی تسلط داشت و حتی گفته می‌شود که به فارسی هم شعر می‌سرود. تیبو کتابخانه‌ای غنی از کتاب‌های فارسی، عربی و زبان‌های هندی داشت. کاتبان بسیاری به سفارش او به کتابت نسخه‌های خطی مشغول بودند. علاوه بر آن، مورخانی هم در دستگاه حکومتی وی زندگی می‌کردند که وظیفه اصلی‌شان ثبت و تدوین وقایع حکومتی خود و پدرش بود.

پس از قتل تیبو در چهارم ماه می ۱۷۹۹م، کاخ سلطنتی وی غارت شد. کتابخانه ذیقیمت وی نیز از این چپاول مصون نماند و به چندین پاره تقسیم گردید و از جاهای مختلفی سر درآورد. قسمت عمده آن‌ها روانه کالج فورت ویلیام در کلکته شد. بخشی به انجمن آسیایی بنگال رسید، تعدادی در کتابخانه مرکزی دانشگاه کمبریج و شماری هم در کتابخانه بادلیان در دانشگاه آکسفورد جای گرفت.

نگارنده، در سال ۲۰۱۶، هنگام فهرست‌نگاری نسخه‌های کالج All Souls، به مجموعه‌ای برخورد که توسط وارثان یکی از افسران کمپانی هند شرقی به این کالج

هدیه شده بود. آثار متنوعی در این مجموعه قرار داشت، از شاهنامه و اخلاق ناصری تا طوطی‌نامه و فرهنگ جهانگیری. از دیگر کُتب این مجموعه، هشت عنوان نسخه‌خطی بود که بَقیة‌السیف کتابخانه تیبو سلطان محسوب می‌گردد. این نسخه‌ها، تماماً مربوط به تاریخ خاندان تیبو و شرح مبارزات او با انگلیسی‌ها و مکاتبات وی بود. شش عنوان از این هشت نسخه در هیچ فهرستی دیده نمی‌شود و کاملاً منحصر به فرد هستند و دو عنوان دیگر در فهرست‌های دیگر دیده می‌شوند ولی قدیمی‌ترین نسخه‌های موجود از این دو اثر هستند.

مقاله‌ای که ارائه خواهد شد، شامل مباحثی خواهد بود درباره تیبو سلطان، کمپانی هند شرقی، کالج فورت ویلیام، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه تیبو سلطان، معرفی این هشت نسخه کمیاب و ناشناخته و سرانجام مباحث مربوط به نسخه‌شناسی آن‌ها.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه تیبو سلطان، کالج All Souls، دانشگاه آکسفورد، نسخه‌های ناشناخته

معرفی نسخه‌های اوستا و پهلوی مؤسسه شرق‌شناسی کاما در بمبئی کتابون نمیرانیان^۱ و دکتر فرانک نمیرانیان^۲

چکیده:

برای تمام کسانی که در حوزه نسخه‌شناسی کار می‌کنند، آشنایی با مراکز نسخه‌های خطی غنیمت است و نیز به همان اندازه ارزشمند، برای کسانی که در زمینه فرهنگ و زبان‌های باستانی کار می‌کنند، یافتن کامل‌ترین مجموعه نگهداری این نسخه‌ها. این پژوهش به معرفی مؤسسه‌ای خواهد پرداخت که حدود ۴۰۰ عنوان از نسخه‌های خطی زبان‌های پیش از اسلام را نگهداری می‌کند و در کنار آن به امور فرنگی دیگری نیز می‌پردازد. میراث مشترک ایران و هندوستان.

کلیدواژه‌ها: اوستا، پهلوی، نسخه خطی، ایران، هندوستان

۱. عضو هیئت‌علمی دانشگاه شیراز (katynamiranian@yahoo.com)

۲. عضو هیئت‌علمی دانشگاه علمی دانشگاه پیام‌نور گرمسار (mrs.namiranian@gmail.com)

فهرست کتابخانه ناصریه لکهنو

سیدمحمد حسین حکیم

چکیده:

کتابخانه ناصریه در شهر لکهنو هندوستان از مشهورترین و غنی‌ترین کتابخانه‌های یکی از عالمان شیعی در قرن سیزدهم هجری در هندوستان بود که تا سالیان اخیر نیز دایر بود. این کتابخانه به دست دو برادر دانشمند میرحامد حسین و اعجاز حسین تأسیس و وقف شد. اعجاز حسین در سال ۱۲۹۷ق فهرستی از کتاب‌های خطی و چاپی این کتابخانه تهیه کرده است که با توجه به کمبود اطلاعات ما درباره این کتابخانه بسیار ارزشمند است. او سعی کرده است که با اختصار درباره هر کتاب توضیحی هم ارائه کند. این توضیحات علاوه بر فواید کتاب‌شناسی از لحاظ محتوا بر اصطلاحات نسخه‌شناسی حائز اهمیت است. در این مقاله این فهرست تصحیح و همراه با مقدمه‌ای درباره تاریخچه کتابخانه و توضیحاتی درباره کتاب‌های معرفی شده در آن، عرضه شده است.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه ناصریه لکهنو، فهرست کتابخانه، کتاب خطی

هنر کتاب آرایی

مطالعه هنر کتاب‌آرایی در مرقعی هندی در کتابخانه دانشگاه پرینستون

طاهره اسرافیلی^۱ و محمدحسین اسرافیلی^۲

چکیده:

ایران و شبه‌قاره هند از دیرباز اشتراکات عمیق زبانی و فرهنگی داشته‌اند. ارتباطات و آمیختگی فرهنگی-هنری دو سرزمین در زمینه‌های گوناگون جلوه یافته که یکی از شاخص‌ترین آن‌ها در حوزه هنر کتاب‌آرایی است. درخشان‌ترین عصر هنر کتاب‌آرایی در شبه‌قاره و دادوستدهای فرهنگی-هنری دو سرزمین، از سدهٔ دهم ق. هم‌زمان با استقرار و شکوفایی حکومت‌های مسلمان در هند همچون گورکانیان و عادل‌شاهیان شکل گرفت و تا پیش از حکمرانی بریتانیا بر این سرزمین، با وجود فراز و فرودها، ادامه یافت. سده‌ها نسخهٔ خطی و مرقع تهیه‌شده در هند که اکنون در کتابخانه‌ها و موزه‌های جهان قرار دارند، بیانگر میراث مشترک دو سرزمین هستند و شکل‌گیری جریان هنری ایرانی-هندی را نشان می‌دهند. مرقعات از مهم‌ترین نفایس هنری شبه‌قاره هستند که در آن‌ها آثار هنرمندان ایرانی و هندی گردآوری شده و از نظر مطالعهٔ تاریخ هنر ایران و هند و روابط میان آن‌ها درخور توجه‌اند. یکی از این مرقعات، مرقعی نفیس و مفصل به شمارهٔ راهنمای Islamic Manuscripts, Garrett no. 102 G در بخش کتاب‌های نادر و مجموعه‌های تخصصی کتابخانهٔ دانشگاه پرینستون است. پژوهش حاضر که با روش توصیفی-تحلیلی فراهم آمده، در پی تحلیل و بررسی ویژگی‌ها و طبقه‌بندی اطلاعات هنری این مرقع است. این مرقع شامل قطعات و اوراق خوشنویسی از خوشنویسان ایرانی و هندی و نقاشی‌هایی از نقاشان هندی است که با تزیینات فراوان آراسته شده است و از آخرین نمونه‌های مرقع‌سازی در دورهٔ

۱. مذهب و نقاش، کارشناس کتابت و نگارگری (گرایش طراحی سنتی و تذهیب).

esrafil.tahere.art@gmail.com

۲. خوشنویس، کارشناس ارشد ایران‌شناسی (گرایش عمومی). moc.liamg@tra.ilfiarse.hm

درخشان کتاب‌آرایی هند محسوب می‌شود. بنابر شواهد، مرقع برای یکی از حاکمان پرتغالی هند در تاریخ تقریبی اواخر سدهٔ دوازدهم یا اوایل سدهٔ سیزدهم ق. و احتمالاً توسط هنرمندان مرتبط با آصف‌جاهیان در جنوب هند (دکن) تهیه شده است. تنوع آثار خوشنویسان و اقلام خوشنویسی، گوناگونی موضوعات نقاشی و فنون خاص وصالی و قطعه‌سازی از جنبه‌های شاخص این اثر به شمار می‌روند.

کلیدواژه‌ها: ایران، شبه‌قارهٔ هند، هنر کتاب‌آرایی، مرقع، مرقعات هندی

بررسی یادداشتهای پادشاهان تیموری هند بر نسخه‌های شاعران فارسی در کتابخانه سلطنتی تیموریان پرتو زری باف^۱

چکیده:

روابط فرهنگی سرزمین هند و ایران از دیرباز و در دوره‌های مختلف دست‌آوردهای گوناگونی در هنر و فرهنگ این دو سرزمین داشته است. درخشان‌ترین دوره زمانی میان این دو سرزمین را می‌توان دوره سلطنت پادشاهان تیموری هند در قرون ۱۰ و ۱۱ هـ.ق. شمرد. پایه‌گذاری حکومت اسلامی در قرن هشتم قمری در هند نقطه‌ی عطفی در تاریخ، فرهنگ و هنر این سرزمین به شمار می‌رود. بابر از نوادگان تیمور، با حمایت از هنر و فرهنگ توانست سلسله‌ای درخشان و فرهنگ‌پرور در تاریخ سرزمین‌های اسلامی برپا دارد که با نام تیموریان هند شناخته می‌شود. نوادگان بابر مدت دو قرن در هندوستان سلطنت کردند. یکی از مهم‌ترین دست‌آوردهای این سلسله برپایی کتابخانه سلطنتی و گردآوری نسخه‌های نفیس و تالیف نسخ برجسته‌ی تاریخی، ادبی و ترجمه کتب هندی به زبان فارسی بوده است. دوره سلطنت تیموریان هند دوره اعتلای فرهنگ و شعر و ادبیات فارسی در هند بود که این منطقه را به یکی از مهم‌ترین نقاط پیشرفت فرهنگ فارسی تبدیل کرد.

نسخ ادبی و دیوان شاعران بزرگ فارسی همچون نظامی، سعدی، حافظ و جامی از فراوان‌ترین نسخ شناسایی شده از کتابخانه سلطنتی پادشاهان تیموری هندوستان است. پادشاهان این سلسله توجه خاصی به این نسخ داشته‌اند و بر روی ظاهر نسخ یادداشتهایی با خط خود نگاشته‌اند. این پژوهش با هدف شناسایی نسخه‌های فارسی این کتابخانه، به بررسی نمونه‌هایی از یادداشتهای به جامانده بر نسخه‌های دیوان

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ایران‌شناسی، گرایش اصول نسخه‌شناسی و مرمت نسخه‌های خطی و نسخه آرانی، دانشگاه شهید بهشتی (parto.zaribaf@gmail.com)

شاعران فارسی که پادشاهان این سلسله طی سال‌های ۹۶۳-۱۱۰۰ هـ.ق. (از سلطنت بابر تا اورنگ‌زیب) در کتابخانه سلطنتی خود گردآوری کرده‌اند، پرداخته است و محتوای یادداشت‌های پادشاهان این سلسله بر نسخه‌های فارسی این کتابخانه بررسی شده است.

کلیدواژه‌ها: نسخه خطی فارسی، تیموریان‌هند، کتابخانه سلطنتی، هندوستان

دستاوردهای نسخه‌های خطی عصر اکبر شاه در نگارگری فهمیه سراوانی

چکیده:

نگارگری در دوره ی اسلامی، ابتدا تحت لوای مصورسازی کتب خطی احیا گشت. این هنر در ایران به رشد خود ادامه داد و در دوره صفوی با دوراندیشی همایون و زیرنظر نگارگران ایرانی راهی هند شد و در زمان فرزند وی یعنی اکبرشاه به لحاظ تعدد کتب مصور، نگارگران، سبک و کیفیت به اوج خود رسید. کتب مصور شده عصر اکبر از لحاظ موضوعی به هیأت و نجوم، گیاه‌شناسی و طب، کیهان‌شناسی و جغرافیا تقسیم‌بندی شده است و در زمینه ادبیات نیز کتاب‌ها فارسی یا ترکی بودند. توجه به آثار ادبی روایی از علاقمندی‌های اکبرشاه بوده و به دلیل علاقه‌اش به کتب مصور و بیماری خوانش‌پریشی به این‌گونه آثار گرایش داشته است تا احياناً به هنگام روایت این آثار توسط راویان، خود به تماشای تصاویر مشغول باشد. تعدد سفارش‌ها در زمان وی نقاشان و کارگاه‌های متعددی را می‌طلبیده به طوری که بسیاری از این نقاشان که هندو یا مسلمان و مسیحی بوده‌اند به سبک مطلوب خود دست به هنرنمایی می‌زدند و این امر ورود عناصر بصری جدید و تغییر سبک و سیاق آثار را به همراه داشت و به تدریج تمایل اکبرشاه به شاخصه‌های بصری چون پرسپکتیو را باعث شد. نبود نظارت یکپارچه و تنوع آثار و کارگاه‌های مجزا و پراکنده علاوه بر اینکه دستاوردش تعدد آثار بود لیکن فاقد یکپارچگی در سبک حتی در یک کتاب مشخص شد و این موضوع شناسایی نقاش یا نقاشان را نیز مشکل ساخت. این تحقیق، پژوهشی تاریخی، توصیفی بر اساس منابع کتابخانه‌ای می‌باشد که هدفش شناسایی نسخه‌های خطی از لحاظ سبکی است.

کلیدواژه‌ها: نگارگری هند، اکبر شاه، نسخه‌های مصور، نقاشی، گورکانیان

**نگاهی به تاریخ کاغذ و خط در هند در قرون میانه
(دورهٔ سلاطین دهلی ۱۲۰۶-۱۵۲۶م / ۶۰۲-۹۳۲ هـ)
عبدالرحمان انصاری^۱**

چکیده:

نسخه‌های خطی برای ادراک تاریخ فرهنگ و تمدن شب قاره حایز اهمیت هستند. کشور هندوستان با سابقهٔ غنی تاریخ فرهنگ‌های مختلف دارا است که در نسخه‌های خطی که در این سرزمین تهیه شدند، یافته می‌شود. کاغذ از اختراعات چین بود و در هند بعد از قرن سیزدهم میلادی رسید. پیش از تاسیس سلطنت دهلی بجای کاغذ مواد دیگر را به کار می‌بردند. در دورهٔ سلاطین کاغذ از آسیای میانه، ایران و شام به هند تامین می‌شد و کمیاب بود. در دوره‌های بعدی، نسخه‌پردازی به شیوهٔ مخصوص هند «خط بهاری» مدارج ارتقار پیمود. در مقالهٔ حاضر، راقم سطور نگاه گذارا به تاریخ خط و نسخه‌پردازی در عهد سلاطین دهلی انداخته است.

کلیدواژه‌ها: عهد سلاطین دهلی، کتابت، خطاطی، خط بهاری، تاریخ نسخه‌پردازی در هند

۱. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه هندوبی بنارس (a.ansari27@yahoo.com)

کتابت و کتاب آرایی قرآن مترجم وقفی اورنگ زیب، پادشاه هند، از نسخه‌های خطی اهدایی به مزار شیخ جام فرامرز صابرمقدم^۱

چکیده:

نسخه‌های دستنویس و مکتوبات خطی به عنوان میراث کهن، در هر عصر و زمان همواره تحت تأثیر عوامل مختلفی با نوآوری و نقش‌آفرینی در سیر حیات جوامع، نقش اساسی ایفا نموده‌اند. اهمیت این آثار بازمانده از معارف گذشتگان، بر هیچ صاحب نظری پوشیده نیست. همین بس که این نسخه‌ها، آینه تمام‌نمای شرایط فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و تاریخی زمان خود قلمداد می‌گردند. یکی از نمونه نسخ خطی، نسخه‌هایی است که در ارزش‌گذاری این آثار مکتوب، نسخه فاخر یا نفیس شناخته می‌شود و با جنبه‌های انحصاری و خاص، آثار هنری تذهیب‌کاران، نگارگران، صحافان و جلدسازان، کاتبان و خوش‌نویسان و آرایه‌بندان بر روی آن دیده می‌شود. کتابت دوران اسلامی معنای گسترده‌ای دارد و تنها معطوف به هنر خط و خوشنویسی نمی‌باشد بلکه مجموعه‌ای از هنرها شامل خط و خوشنویسی، تذهیب و رنگ، کاغذ، صحافی و تجلید و ... است. مهم‌ترین دلیل اقبال و توجه هنرمندان به کتاب‌آرایی و کاربرد آرایه‌های هنری، وجود قرآن کریم بوده است. کتابت قرآن، در ارتباط با هنر و تمدن دوران اسلامی از معنا و مفهوم بسیار گسترده و عمیقی برخوردار است. بدون شناخت و در نظر گرفتن هریک از این عناصر نمی‌توان مفهوم جامعی از کتابت دوران اسلامی به‌ویژه هنر کتابت قرآن که بازتابی از معلومات و اعتقادات، باورهای جامعه و مردم‌واری است، ارائه داد. این پژوهش یکی از قرآن‌های خطی نفیس کمتر شناخته شده جهان اسلام را که «بومظفر محی‌الدین محمد» اورنگ زیب عالمگیر (سومین

۱. دانشجوی دکتری باستان‌شناسی و کارشناس اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی خراسان رضوی (faramarzsaber2020@gmail.com)

پسر شاه جهان و مادر ایرانی‌اش ارجمندبانو) و آخرین پادشاه و ششمین امپراتور گورکانی هند (حکومت ۱۰۶۹ تا ۱۱۱۸ هـ.ق)، از سر ارادت و تکریم به مزار عارف بزرگ خراسانی، شیخ‌الاسلام احمد جام (۴۴۱-۵۳۶ هـ.ق) اهداء و براساس سنتی دیرینه، وقف نموده است، با روش‌های ترکیبی شامل مطالعات تاریخی و کتابخانه‌ای، مشاهده‌ای و مباحث آزمایشگاهی در زمینه مرمت، مورد مذاقه و بررسی قرار داده است. نتایج این بررسی‌های تطبیقی، مؤید وجود برخی الگوهای تزئینی در قرآن وقفی اورنگ زیب بود که نمونه آن‌ها در ابنیه و آثار دوره ایلخانی وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: اورنگ زیب، کتابت و کتاب‌آرایی ایلخانی، قرآن وقفی اورنگ زیب، نسخه خطی مزار شیخ جام

نسخه پژوهی و متن پژوهی

معرفی نسخه ملخص عیار دانش

دکتر راجندر کومار^۱

چکیده:

نسخه مذکور در کتابخانه دانشگاه پنجاب در شهر چندیگر در هند، در قفسه‌ای «گنگوتری» زیر شماره ۵۴۵ نگهداری می‌شود. احتمال می‌رود که از این نسخه، هیچ استنساخ دیگر وجود ندارد. نسخه مزبور توسط شکرالله در شهر پیشاور در سال ۱۸۹۶ میلادی نگاشته شد. مطالب کتاب عیار دانش اخلاق و اندرز است و نویسنده این کتاب ابو الفضل که رکن مهم دربار پادشاه محمد جلال‌الدین اکبر بود. شکرالله سعی کرده است که مطالب شانزده باب عیار دانش را در ۸۳ برگ بگنجانند. ملخص عیار دانش با این سطر آغاز می‌گردد، «خلاصه انتخاب موعظه و اندرز از کتاب عیار دانش من تصنیف ابوالفضل».

کلیدواژه‌ها: شکرالله، ابوالفضل، عیار دانش، ملخص، انتخاب، کلبه و دمنه

روابط ایران و هند براساس نسخه چاپ سنگی تاج‌التواریخ و نقد و بررسی آن کریم نجفی برزگر^۱

چکیده:

دو خاستگاه بزرگ تمدن جهان، ایران و هند هستند که مردمان آن‌ها از دیرباز به دلیل قرابت‌های خونی و قومی و داشتن منشا مشترک و ریشه‌های فرهنگی مشابه و همسایگی طولانی در طی هزاره‌ها با یکدیگر در تعامل و رفت و آمد و داد و ستد بوده‌اند. موضوع آغاز روابط مردمان این دو سرزمین کهن در میان نسخ خطی فارسی و تاریخ‌های محلی شبه قاره مسکوت مانده است. مهم‌ترین منبعی که آغاز این روابط را به دوران اساطیری می‌رساند کتاب حماسی و جاویدان شاهنامه اثر شاعر بلندآوازه ایران حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی است. ضرورت درک چنین حقیقتی در سایر آثار فارسی در شبه قاره این پژوهش را رقم زد.

یکی از نسخ نایاب که در هند تألیف شده تاج‌التواریخ نگاشته میرزا محمد ملک‌الکتاب شیرازی است که اثر خود را در ۱۳۱۰ هجری درباره تاریخ هند از نخستین ایام تا زمان حکومت بریتانیا در هند به رشته تحریر کشیده و ضمن شرح رویدادهای تاریخی به روابط این دو کشور از بدو تاریخ هند اشاره کرده است. این تحقیق با ضرورت بررسی این روابط از نگاه نسخه مزبور و چگونگی آغاز و انجام این روابط طی هزاره‌ها تلاش کرده است به این پرسش اصلی جواب دهد که صحت و سقم محتوایی این اثر چگونه است و درجه ارزش این متن چیست. برای رسیدن به این هدف از روش تحلیلی توصیفی و نقد و بررسی کتاب و نیز روش اسنادی و کتابخانه‌ای استفاده شده است.

کلیدواژه‌ها: تاج‌التواریخ، هند، ایران، روابط فرهنگی و تجاری

مشخصه‌های نسخ هندی اوستا

پریا ماوندی^۱ و علی شهیدی^۲

چکیده:

دستوران و کاتبان پارسی نسخ خطی اوستا را می‌توان نخستین افرادی دانست که به تفاوت‌هایی میان برخی از این نسخ پی بردند و این تفاوت‌ها را با عباراتی چون «به طریق اهل ایران» و «به روش ایران» بیان داشتند. با تلاش‌های پژوهشگران اروپایی در عرصه اوستاشناسی و دستیابی به تعداد بیشتری نسخ خطی اوستا، تقسیماتی برای این نسخ ارائه شد که یکی از آن‌ها تقسیم‌بندی‌شان به دو دسته ایرانی و هندی، با برشمردن مشخصاتی در زمینه‌های گوناگون زبانی، کتابت و نوع گاه‌شماری انجامه بود. در این مقاله، ضمن تفصیل این مشخصه‌ها، مشخصه‌های دیگری نیز برای متمایز نمودن نسخ اوستای ایرانی از هندی معرفی می‌گردند. سپس با بررسی وجه مشترک آن‌ها، نظریه‌ای دیگر برای تشخیص نسخ اوستای ایرانی از هندی بیان می‌شود. از دیگر سود دو نسخه K8 و K9 مورد بحث قرار می‌گیرند چرا که، هم مشخصه‌های ایرانی و هم مشخصه‌های هندی را دارا هستند و بحث و بررسی پیرامون آن‌ها شکل‌گیری دسته سوم ایرانی-هندی، برای نسخ خطی اوستا، را سبب می‌شود. مشخصه‌های نسخ اوستای ایرانی یا هندی، تنوع خطی و زبانی این نسخ (اوستایی، پهلوی، پازند، سنسکریت، فارسی، گجراتی) و همنشینی زبان‌های ایرانی سه دوره باستان، میانه و نو در کنار خانواده زبان‌های هندی را نشان می‌دهند. وجود بخش‌هایی مرتبط با نیرنگ یا کریا (که شامل آداب اجرای مراسم است)، حاشیه‌نویسی‌های نسخ (شامل نام افراد و سال درگذشت آن‌ها، سروده‌ها و شرح برخی وقایع محلی) و ارائه همزمان تاریخ کتابت نسخه به گاه‌شماری‌های گوناگون (همچون یزدگردی، هجری قمری و سموت) در

۱. دانشجوی دکتری فرهنگ زبان‌های باستانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

۲. عضو هیئت‌عملی گروه فرهنگ و زبان‌های باستانی و ایران‌شناسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول):

انجامه، مشخصه‌هایی هستند که اطلاعاتی از شرایط اجتماعی روزگار کاتب یا صاحبان نسخه می‌دهند که افزون بر مطالعات اوستایی می‌تواند در مطالعات تاریخ اجتماعی و محلی نیز کارآمد باشد.

کلیدواژه‌ها: نسخه‌شناسی، نسخ زرتشتی، اوستا، پارسیان هند، ایران و هند

معرفی نسخه خطی مکتوبات میرمحمد نصیرخان تالپور

دکتر محمد مهدی توسلی^۱

چکیده:

تالپوران، نام سلسله‌ای از امیران مسلمان سند است که مدت ۶۱ سال، از ۱۱۹۹ تا ۱۲۶۰ هجری قمری برابر با ۱۷۸۱ تا ۱۸۴۲ میلادی بر بخش‌هایی از سند بزرگ فرمان رانند. این خاندان نسب خود را به حمزه، عموی پیامبر اکرم (ص) می‌رسانند. آنان بر نواحی مختلفی از سند مانند حیدرآباد، خیرپور و میرپور فرمانروایی کردند. آخرین امیر تالپوران، میرمحمد نصیرخان، ملقب به جعفری بود که با یورش نیروهای استعماری بریتانیا به سند و تصرف حیدرآباد (۱۲۶۰ قمری)، همراه با برادران خود به اسارت آنان درآمد. او ابتدا به بمبئی و از آنجا به کلکته تبعید شد و بعد از حدود یک سال، در ۱۲۶۱ در تبعید جان به جان آفرین تسلیم کرد. با درگذشت وی، فرمانروایی تالپوران به پایان رسید. وی اهل ادب و شعر و شاعری بود و شاعران و ادیبان را می‌نواخت و خود نیز به فارسی و اردو شعر می‌سرود. شش اثر از وی به یادگار مانده است: دیوان فارسی؛ دیوان اردو؛ مثنوی مختار نامه؛ مکتوبات جعفری؛ مثنوی میرزا و صاحبان؛ سفرنامه جعفری. مکتوبات وی، شامل نامه‌هایی است که در اندوه دوری از وطن و خاندان و هموطنانش تحریر و به سند ارسال شده‌اند. اهمیت این نسخه از نظر تاریخی و چرایی رویدادهای سیاسی و اجتماعی و تاریخی آن روزگار سند، پرسشهایی است که این مقاله با معرفی این اثر در پی پاسخ به آنهاست. این نسخه منحصر بفرد است و تاکنون تصحیح و منتشر نشده و متعلق به شاهزاده میر حیدر علی تالپور، از نوادگان میر نصیرخان است که در کاخ موزه تالپوران در لطیف‌آباد حیدرآباد نگهداری می‌شود. به خاطر دوستی و مودتی که بین ایشان و نگارنده هست، میر حیدر علی یک

۱. دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان (mohamadmehditavasoli@yahoo.com)

کپی از نسخه را در تاریخ ۱۵/۱۰/۲۰۰۸ میلادی در شهر کراچی (در زمانی که نگارنده در کراچی ماموریت فرهنگی داشت)، به رسم یادبود و با هدف معرفی و نشر به نگارنده هدیه کرده است. نسخه مورد اشاره شامل ۲۹۲ نامه در ۳۱۰ صفحه است (تصویر مجوز و صفحه نخست نسخه پیوست است).

کلیدواژه‌ها: حیدرآباد سند، تالپوران، میر محمد نصیرخان، نسخه خطی، مکتوبات

ترجمه و تحریر فارسی تقویم‌الادویه علایی مغربی و نام‌داروهای هندی افزوده مترجم یونس کرامتی^۱ و هدی اویارحسین^۲

چکیده:

دست‌نویس شماره ۲۷۴۳ کتابخانه شماره یک مجلس شورای اسلامی، مجموعه‌ای دربردارنده ۳ اثر مجدول داروشناسی و پزشکی است که فهرست‌نگاران از شناسایی دو رساله بی‌عنوان و مقدمه نخست و سوم بازمانده‌اند. مقایسه اثر نخست این مجموعه - که فهرست‌نگاران آن را به گمان، اثری از حبیب‌تقلیسی انگاشته‌اند - با آثار مجدول داروشناسی دوره اسلامی نشان از آن دارد که این اثر ۷۲ برگی، ترجمه و تحریری فارسی از جدول‌های داروشناسی کتاب *تقویم‌الادویه یا المُنَجِّح فی التدوای من صنوف الأمراض و الشکاوای* نوشته ابراهیم بن ابی سعید علایی مغربی (فعال در میانه سده ۸۰۰ هجری) است که البته مترجم و محرر فارسی سطری برای یادکرد نام هندی داروها را نیز به جدول‌های اصلی کتاب افزوده و در خانه‌های دیگر جدول نیز به رویش برخی گیاهان یا به دست آمدن برخی مواد معدنی در نقاط مختلف شبه‌قاره هند و حتی در پاره‌ای موارد به نام‌های مختلف یک دارو در مناطق مختلف هند اشاره کرده است. این اطلاعات بعضاً جزئی و دقیق از هند را شاید بتوان نشانه حضور محرر فارسی در این سرزمین انگاشت. محرر همچنین برای تکمیل اثر به شماری از آثار داروشناسی دوره اسلامی مراجعه کرده است که البته کمتر از آن‌ها نام برده است. مقایسه گسترده افزوده‌های محرر با منابع پزشکی دوره اسلامی، نشان از آن دارد که او از *اختیارات بدیعی* حاجی زین‌العطار شیرازی (تألیف ۷۸۰ق)، بی‌یادکرد مأخذ، بهره بسیار برده است. از این رو و البته با توجه به قدمت نسخه، می‌توان روزگار احتمالی فعالیت مترجم و

۱. استادیار پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران (ykaramati@ut.ac.ir)

۲. دانش آموخته پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران (oyarhoseyn@ut.ac.ir)

محرر را به نیمه دوم سده ۹ تا نیمه نخست سده ۱۰ ق محدود کرد. از بررسی شمار چشم‌گیری از فهرس نسخ خطی فارسی در سراسر جهان و مقایسه ساختار و عناوین جدول‌های دست‌نویس مجلس با آثار مجدول پزشکی یادشده در این فهرس (چه شناخته شده و چه ناشناس) معلوم می‌شود که دو دست‌نویس بسیار ناقص و البته متأخر نیز از این اثر در هند و بریتانیا موجود است. پس برای ویراست انتقادی این تحریر، با توجه به اندک و ناقص بودن دست‌نویس‌ها، به‌ناچار باید از متون موازی بهره برد. نگارندگان این جستار در ویراست انتقادی در آستانه انتشار این اثر، در تصحیح بخش‌های مترجم از اصل عربی، در تصحیح افزوده‌های پراکنده در سراسر اثر از منابع شناسایی شده محرر (به ویژه اختیارات بدیعی)، و در تصحیح نام‌داروهای هندی از طیفی گسترده از آثار دوره اسلامی که در آن‌ها به نام‌داروهای هندی توجه شده است، از اصل و ترجمه فارسی صیدنه ابوریحان گرفته تا آثار فارسی تألیف شده در شبه قاره، بهره برده‌اند.

در این منابع در مجموع ۴۵۸۴ نام هندی برای ۵۷۳ مدخل کتاب یاد شده است. در بسیاری موارد نام‌های دست‌نویس گونه‌ای دیگر و یا تلفظی دیگر و یا املائی دیگر از اسامی هندی مذکور در مداخل یادشده است. شماری از نام‌های یادشده در سطر «نام هندی» این جدول‌ها نیز همان نام فارسی یا عربی دارو است و از آنجا می‌توان گفت که مقصود محرر فارسی از «نام هندی»، نه الزاماً نام دارو «به زبان هندی»، بلکه در بسیاری موارد نام آن داور «در هند» بوده است.

کلیدواژه‌ها: علایی مغربی، تقویم‌الادویه، المُنَجِّح فی التَدَوای من صنوف الأمراض و الشکاوای، نام‌داروی هندی، متون پزشکی فارسی در شبه قاره

تحریر فارسی صیدنه بیرونی و دست‌نویس‌های آن در شبه قاره و اهمیت آن در بررسی میراث مشترک داروشناختی ایران و هند سارا فرض‌پور ماجیانی^۱ و یونس کرامتی^۲

چکیده:

بسیاری از آثار ابوریحان بیرونی در ابعاد مختلف پژوهش درباره هند از منابع اصلی پژوهشگران به شمار می‌آید. کتاب *الصیدنه فی الطب* او در بردارنده نام داروهای هندی و برخی داروهای بومی هند است. در حدود ۱۱ عق نیز ابوبکر بن علی بن عثمان کاسانی چنان که خود گوید تحریری فارسی از این کتاب را به شمس الدین ابوالفتح ایلتمش (از شاخه ترکان سلاطین دهلی) هدیه کرد. کاسانی به مناسبت حضور در هند بارها برخی نام‌داروهای هندی را به متن اصلی افزوده‌است. با توجه به اینکه از متن عربی این اثر تنها یک دست‌نویس با اشتباهات چشم‌ناپوشیدنی در دست داریم، این تحریر فارسی اهمیتی بسزا دارد. از هفت دست‌نویس شناخته‌شده این تحریر، سه دست‌نویس آن در شبه‌قاره هند کتابت و در همانجا شناخته شده‌اند. یکی از آنها در ۱۸۹۹م در لکهنو (مرکز ایالت اوتار پرادش هند) یافت شد و از ۱۹۰۰م با شماره Or. 5849 در کتابخانه موزه بریتانیا نگهداری و با عنوان دست‌نویس بریتانیا شناخته می‌شود. مقایسه این دست‌نویس با دست‌نویس‌های دیگر نشان از آن دارد که دست‌نویس بریتانیا به‌رغم متاخر بودن، از نظر شمار مداخل و محتوای آنها از سایر دست‌نویس‌ها کامل‌تر و به روایت معیار تحریر فارسی نزدیک‌تر است. دو دست‌نویس دیگر گزیده‌ای از ترجمه و تحریر فارسی صیدنه هستند. یکی دست‌نویس مجموعه‌آهدایی محمد شفیع به دانشگاه پنجاب لاهور و دیگری دست‌نویس دانشگاه علیگر هند که این یک دست‌کم از ۱۹۱۵م (باز هم پیش از دست‌نویس اصل عربی) شناخته شده بود. فریتس کرنکو

۱. استادیار گروه تاریخ علم بنیاد دایرةالمعارف اسلامی (sfarzpourmachiani@yhaoo.com)

۲. استادیار پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران (ykararnati@ut.ac.ir)

این دست‌نویس را از نظر یادکرد مدخل‌ها کامل اما از نظر محتوای مدخل‌ها بسیار خلاصه‌شده انگاشته بود اما نذیر احمد با مقایسهٔ اجمالی این کتاب با قطعاتی از متن عربی بر آن بود که برخی مدخل‌ها نیز حذف شده‌اند در حالی که مدخل‌هایی که او برشمرده است در دست‌نویس‌های کامل تحریر فارسی نیز نیامده‌اند و در نتیجه حذف آن‌ها را باید به محرر فارسی و نه تلخیص دست‌نویس علیگر نسبت داد. در نوشتار حاضر برای نخستین بار دست‌نویس علیگر از لحاظ مداخل یادشده و محتوای آنها با دست‌نویس بریتانیا (و در صورت لزوم، دست‌نویس‌های دیگر) مقایسه شده‌اند تا چگونگی فراهم آمدن آن و چندوچون بهره‌گیری از آن در ویراست انتقادی تحریر فارسی مشخص شود.

کلیدواژه‌ها: ابوبکر بن علی بن عثمان کاسانی، ابوریحان بیرونی، *الصیدنة فی الطب*، دست‌نویس علیگر، دست‌نویس بریتانیا

زمزمه و وحدت باقیای نایینی و اهمیت آن در بررسی های مقایسه‌ای موسیقی فارسی و هندی اسدالله شعور

چکیده:

زمزمه و وحدت تصنیف ملا عبدالباقی باقیای نایینی مهم‌ترین اثر در زمینه مقایسه نظام‌های موسیقی فارسی و هندیست که علاوه بر پهلوی هم قرار دادن دو مکتب متفاوت موسیقی، مورد وجوه اشتراک و افتراق و ساختار همانند بسیاری از راگ‌های هندی و مقام‌های فارسی را نیز به صورت مشخص به دست می‌دهد. و این مقایسه و مقارنه پس از نوشته کوتاه سیف جام هروی در مجموعه لطایف و سفینه ظرایف، دومین ولی جدی‌ترین و مبسوط‌ترین نگاشته درین زمینه بوده، تا به امروز کس دیگری دست به چنین کار نه‌بازیده‌است. آنچه در آثار مابعد دیده می‌شود؛ یا تکرار گفته‌های باقیاست و یا دریافت‌هایی کمتر از او. باقیای زمزمه و وحدتش را در یک دیباچه، مقدمه، شش زمزمه و یک خاتمه بخشبندی نموده؛ در دو زمزمه خواننده را با نظام دوازده مقام فارسی آشنا ساخته، سپس از تطابق این مقام‌ها با راگ‌های صحبت می‌کند و باز در دو زمزمه دیگر، انواع تصانیف فارسی و هندی را با شرح ساختمان آنان معرفی می‌نماید تا خواننده تشابهات و تفاوت‌های هردو را به فراست طبع دریابد؛ و باز در دو زمزمه دیگر اوقات اجرای راگ‌های هندی و مقامات فارسی را به صورت جداگانه شرح نموده تشابهات هردو نظام درین زمینه را جلو چشم خواننده قرار می‌دهد. مهم‌ترین بخش این رساله که به نظم و نثر نوشته شده؛ مقایسه ساختار و برجسته ساختن وحدت، تشابه و نزدیکی راگ‌های هندی و مقامات فارسی بوده مهم اینست که باقیای چنین موضوع را به نقل از آثار امیر خسرو و سایر استادان موسیقی هند نه‌نوشته، بلکه خود از با آموزش موسیقی هندی حتی از نوازنده گان معابد هندوها، به کشف این تشابهات نایل آمده‌است.

کلیدواژه‌ها: باقیای نایینی، موسیقی فارسی، موسیقی هندی، زمزمه وحدت

غلامحسین طباطبایی در هند قرن هجدهم از منظر مورخان هندی دکتر فاطمه سماواتی

چکیده:

سیرالمتأخرین نسخه‌ای بی نظیر در هند و ایران یکی از آثار تاریخ نگاری قرن هجدهم هندوستان است که توسط غلامحسین طباطبایی بزیور طبع آراسته شده است اهمیت این اثر تنها زبان فارسی نیست بلکه تأثیر آن بر زبان اردو نیز هست و مهم‌تر از آن این نسخه تاریخ‌نگاری هندوستان است از دوران باستان تا جنگ‌های انگلیسی‌ها در هند، بخش اول کتاب مربوط است به تاریخ هند از آغاز تا مرگ اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ق) که از منابع پیشین گرفته شده و در واقع مقدمه کتاب است. اما جلد دوم و سوم تاریخ سلاطین و امرای هند از سال ۱۱۱۸ق وفات اورنگ زیب و سلطنت اولاد وی) تا شرح جنگ‌های متمادی با انگلیس تا سال ۱۱۹۵ق است که ارزش و اهمیت کتاب هم در همین بخش آخر هست چراکه پلی است برای گذار از تاریخ مغول در قرون میانه به تاریخ دوران هند مدرن و آغاز استعمار انگلستان که در واقع افول و سقوط امپراتوری مغول و استقرار حکومت بریتانیا در هند می‌باشد. سنت‌های فکری پر جنب‌وجوش هند تا قرن هجدهم از بین نمی‌رود. علاوه بر دغدغه‌های مذهبی، تاریخ معاصر هند نیز توجه افراد را به خود جلب کرده است چنانکه تغییرات و دگرگونی‌ها توسط شخصیتی مانند غلامحسین طباطبایی مشاهده و ثبت شده است.

از دیدگاه مورخان هندی طباطبایی یکی از بزرگ‌زادگان مغول بود که با ارتباطات بسیار قوی در دهلی، پتنا و مرشدآباد، از مقام یک منشی کارآمد ارتقاء رتبه یافت و به‌عنوان بهترین مورخ و وقایع‌نگار دوره گذار در اواخر این دوره مطرح شد. طباطبایی در نیمه اول قرن هجدهم با انگلیسی‌ها و دیگر اروپایی‌ها کار می‌کرد و تغییر اوضاع سیاسی را مشاهده می‌کرد. وی بی‌اخلاقی گسترده مغولان را عامل مهم سقوط امپراطوری مغول می‌دانست و متوجه شده بود که عصر مغول‌ها رو به پایان است

هرچند سقوط نهایی آنها امری طولانی مدت بود. بالطبع رژیم قدیم نمی‌توانست با سیاست‌های رژیم جدید همسو بشود حتی زمانی که هند اولیه به نظم استعماری تن داد و شاهد تحولات عظیمی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و فکری شد که اگر می‌خواست مرتبط و معتبر باقی بماند، باید با نگرانی‌های فکری که از زمینه‌های سیاسی و اجتماعی داشت دست و پنجه نرم کند. در حدود چهار دهه گذشته، جامعه هند و سیاست هند با مجموعه‌ای از مسائل از جمله برخی از سوالات مشروع هویتی-قومی، مذهبی، زبانی تا فریادهای بی‌عدالتی بر سر جنسیت، قبیله دست و پنجه نرم می‌کرد. همه اینها در روندهای تاریخ نگاری چند دهه اول بیشتر منعکس شده است، به‌ویژه در آثار محققان و متخصصان در دوره‌هایی که به‌طور مرسوم به‌عنوان دوره‌های قدیم و مدرن شناخته می‌شوند. دیدگاه‌های معاصر اروپاییان در تاریخ قرن هجدهم روند جالبی را در سبک زندگی غربیان نشان می‌دهد به‌طوری که فرهنگ غالب مغول بر رفتار اروپاییان تأثیر می‌گذارد و سبک زندگی بسیاری از آنها بومی می‌شود و ایشان از سبک زندگی و عادات هند و ایرانی تقلید می‌کنند، این عادات شامل لباس پوشیدن غذا خوردن تسلط بر زبان‌های فارسی قریحه شعری (شعر کلاسیک فارسی) نمایان می‌شود بسیاری از آنها عناوین پر زرق و برق از امپراتوری مغول دریافت کرده بودند و در منازل خود تحت تأثیر مینیاتور ایرانی بارگاه ساخته بودند.

کلیدواژه‌ها: سیرالمؤخرین، غلامحسین طباطبایی، عصر مغول، هند استعماری قرن هجدهم

«نگاره‌اندیشی» نظریه‌ای نو بر نسخه خطی منظومه سوز و گداز
 «ستی‌نامه» اثر ملا نوعی خوبشانی
 دکتر فرزانه اعظم لطفی^۱

چکیده:

دهه‌های آغازین حکومت اکبرشاه و تمایل وی به نسخه‌های مصور ادبی و تلفیق هنر ایرانی و هندی در دوره شکوفایی هنر و فرهنگ و ادب هندوستان با ترجمه نسخه‌های داستان‌های سنسکریت به فارسی و تأثیرپذیری شاعران مهاجر ایرانی از فرهنگ و تمدن هندوستان ملا نوعی خوبشانی را ترغیب به خلق اثر منظومه سوز و گداز «یا ستی‌نامه» در هندوستان ساخت. مثنوی پانصد بیتی سوز و گداز اولین «ستی‌نامه» شرح واقعه حقیقی به عهد اکبرشاه اختصاص دارد. گفته می‌شود خوبشانی به تقلید از مثنوی عشق امه ششصد و شش بیتی امیرحسن سجزی دهلوی معروف به سعدی هندوستان چکامه‌سرایی کرده است. با این تفاوت که عشق‌نامه بسیار به لیلی و مجنون نظامی گنجوی شباهت دارد و آمیزه‌ای از سنت‌های عربی و هندی است اما ملا نوعی خوبشانی از سنت‌های ایرانی- هندی تبعیت می‌کند. روایت هر دو داستان به مرگ ناگاه دلداگان به‌شبهه رسم هندوان «ستی» به پایان می‌رسد. در این پژوهش به بررسی روایت داستان نسخه خطی منظومه سوز و گداز با تکیه بر نقاشی‌ای از «مراسم ستی» که به‌صورت هاله‌ای کمرنگ که در بخش فوقانی نسخه به تصویر کشیده شده است به تفضیل می‌پردازد. همچنین به نوآوری در تحلیل و روایت داستان تصویری و یا نگاره‌اندیشی نسخه خطی می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها: داستان تصویری، روایت‌سازی نگاره، ستی‌نامه، سوز و گداز، ملا نوعی خوبشانی، نسخه خطی و نگاره‌اندیشی

۱. استادیار و عضو هیئت‌علمی دانشگاه زبان‌ها و ادبیات خارجی دانشگاه تهران (f.azamlotfi@ut.ac.ir)

**Preservation, maintenance and
restoration of manuscripts**

Preservation, maintenance and restoration of manuscripts

Ephemerality of Manuscripts and Digital Integration to Rationalize Usability: A Case Study

Alamgir Biswas ¹; Dr. Jitendra Kumar Nayak ²

Abstract

This world is itself a huge repository of manuscripts that have been kept hidden by her, many discovered and more undiscovered. Manuscripts that different era has bestowed upon her being the sole custodian. The instinct of ephemerality is perishing many of the manuscripts that have contributing value to the world. This study intends to explore the digital initiatives to preserve the manuscripts. This also explores different published literature on the nature of manuscripts, need to preserve, and future of manuscripts. To analyse the results, descriptive model will be applied for extensive search to available literature and study of prominent digital initiatives around the world is followed. This study recommends the best practices to rationalize the usability of manuscripts.

Keywords: Ephemeral Manuscript, Digitization, digital initiative, better usability

1. Assistant Librarian, Adamas University, Kolkata, West Bengal, India, PIN-700126 (mailalamgirbiswas@gmail.com)

2. Assistant Professor, HoD, School of Liberal Arts and Cultural Studies, Adamas University, Kolkata, West Bengal, India, PIN-700126 (jitenmonash@gmail.com)

Necessity of Employment the Principles of Preventive Conservation in the Preservation and Conservation of Manuscripts

Masoumeh AngourajTaghavi¹; Mohammad Hadadi²; AbolfazlShariffard³

Abstract

Among historical and cultural monuments, manuscripts occupy a special place. One of the most important ways to recognize and preserve the culture and identity of a nation is to pay attention to this precious heritage that remains from that nation's past and transmits the culture and thinking of the past to the future. Since many manuscripts of Persian literature are preserved in Indian libraries, they are an important source for scholars and enthusiasts in the field, and many historians reread them to discover many of their historical roots. Although each manuscript is unique and has its own characteristics and you can never say that the two versions are exactly the same, but generally in terms of components and physical structure have common characteristics such as paper, ink, leather and etc. are that it is very important to pay attention even if the work was written in any area. In this regard, and considering the structure and components of each work, it seems necessary to apply preventive conservation measures against possible damage. This article tries

۱. MA knowledge & information science, National Library and Archives of the I.R Iran

۲. PhD conservation and restoration of historical and cultural works, National Library and Archives of the I.R Iran

۳. MA knowledge & information science, National Library and Archives of the I.R Iran

to show the strategies and principles of preventive conservation for better preservation and conservation of manuscripts such as our manuscripts of the common heritage of Iran and India, which are considered as part of the national and world heritage. These measures have preserved the desired works longer.

Keywords: conservation, preservation, preventive conservation, manuscript

The Old Heritage in the New Context: The Capacities and solutions of Manuscript Digitization

Vahideh Aghababaie^۱ & Nayere Jafari – Far^۲

Abstract

One of the most important functions of information technology is to help preserve cultural heritage, and in particular, written heritage such as manuscripts. Manuscripts are a great treasure that is considered as a symbol of a nation's identity and we should try to preserve them and pass them on to the next generations. In addition to protection, access and awareness of people in the community is one of the most important steps to preserve manuscripts. One of the existing solutions in this direction, which while preserving such works, has also brought access and added value to manuscripts, is their digitization. Therefore, while understanding the importance of this issue, with the aim of identifying the capacities and methods of manuscript digitization, the research conducted in this regard was, systematic review used for study. By searching in databases, finally 48 research selected for final review so that it can be used to successfully perform the process of manuscript digitization. Finally, suggestions were made for the manuscript digi-

^۱ MSc in Knowledge and Information Science. Department of Knowledge and Information Science, University of Qom, Iran (aghababaiev@gmail.com)

^۲ Corresponding Author, MSc in Knowledge and Information Science. Department of Knowledge and Information Science, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran (jafarinayere@gmail.com)

tization workflow. This template includes steps such as (selection and preparation of manuscripts, selection and use of scanners and manuscripts, naming and editing of scan files, quality control and correction, storage and digital protection of digital files, application of access control management policies Users to resources). The proposed roadmap can pave the way for libraries with manuscripts that aspire to digitize these versions, and in the meantime, existing capacities and solutions in this field have been identified.

Keywords: Copywriting, Digital Protection, Digitization

Catalogs and Manuscript Cataloging

**A study of Sanskrit manuscripts in Astan Quds Library,
Mashhad, Iran**

Chandragupta Bhartiya¹

Abstract

Manuscript in Sanskrit is called “Pān dulipi”, “Mātrikā”, “Hastalipi” or “Lipigrantha”, which is handwritten works. A manuscript is just something that is handwritten in Sanskrit, like old books or handwritten statements. But over the time, when the printing press or computer came and the books were printed, the part that the author wrote on computer is called manuscript.

There is a verse about the manuscript in Sanskrit, where the manuscript itself says, “Protect me from water, oil and bad binding, and do not let me be ignorant at all in the hands of people who will ruin me.”

जलाद्रक्षेत्तैलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबन्धनात्।

मूर्खहस्ते न मां दद्यादिति वदति पुस्तकम् ॥

jalādraks ettailādraks edraks ecchithilabandhanāt ।

mūrkhahaste na mām dadyāditi vadati pustakam ॥

The manuscripts are in fact the first and foremost books that address the culture, language, literature, philosophy and wisdom of the country and its people. Veda is an oldest version and book of India. After

¹ PhD in Sanskrit, University of Delhi, India

Veda, we see Brāhman agranthāh, āanyakagranthah, and Uphanis ad, Rāmāyan, Mahābhārat etc, with which we learn the wisdom, culture, law, method, and behaviour of the Indian people.

Ancient Sanskrit inscriptions were written on the leaves and skins of trees, or on copper or on gold tablets or plates, which are still found today. There is a National Mission of Manuscripts, In Delhi, India, an Indian organization of Manuscripts that preserves ancient Indian manuscripts.

Around four years ago in 2018, I was sent to the Astan Quds Library, Mashhad, Iran, for seven months by Noor Microfilm Center, Iranian Culture House, Delhi, India, for cataloguing Sanskrit Manuscripts. I saw about more than one thousand Sanskrit Manuscripts in the Astan Quds library, in which I catalogued about seven hundred Manuscripts. So far I do not know if the Sanskrit cataloguing I did was published in a book form or not.

There I found some Manuscripts in Sanskrit For example: Indian philosophy like Vedānt, Nyāyavaiśesik, some Manuscripts were related to Rāmāyan, some were about astronomy, Purān, Philosophy of śan- karācāry , Hindu sacred river hymn called Gangā. There was some Manuscripts about Sanskrit grammar and the philosophy of Sanskrit grammar. There were several more Sanskrit Manuscripts in the Astan Quds Library in Mashhad, Iran, and I cataloged them.

There were, many manuscripts, written in Odia, Tamil, etc. scripts on tree leaves or skin, which I did not list because I do not know those scripts. Perhaps their script may be different, but there are possibilities

that their language may be Sanskrit

Keywords: manuscripts, Sanskrit, Sanskrit manuscripts, list and introduction of Sanskrit manuscript.

Introducing to the Oriental Institute of Kama and its Avesta and Pahlavi's Manuscriptions in Mumbai

Katyoon Namiranian & Faranak Namiranian

Abstract

The Introduction of Avesta and Pahlavi manuscripts of Cama Oriental Institute: For those who work in the manuscriptology field, familiarity with the centers of manuscripts is a great value also it is important for those who work in the ancient culture and languages field. This research will introduce an institute that keeps about 400 titles of pre-Islamic manuscripts. In addition, it deals with other cultural activities. The common heritage of Iran and India.

Keywords: Avesta, Pahlavi, manuscript, Iran, India

The Art of Book Decoration

Study the Bibliopegy Art in an Indian Album in Princeton University Library

Tahereh Esrafil^۱ † Mohammad Hossein Esrafil^۲

Abstract

Iran and the Indian subcontinent have had deep linguistic and cultural similarities from long time ago. The cultural-artistic connections and fusion of the two lands have been manifested in various fields, and the most prominent one is bibliopegy. The most brilliant era of biblio-opegy art in Indian subcontinent and cultural-artistic exchanges of the two lands were from 16th century A.D., at the same time with the establishment and flourishing of Muslim governments in India like the Gurkani and the Adelshahi dynasties, and despite its ups and downs, continued to the British governance in this land. Hundreds of albums and manuscripts kept in libraries and museums around the world show the common heritage of these two lands and formation of the artistic Iranian- Indian flow. Albums are the most important precious artworks in Indian subcontinent which have collected the Iranian and Indian artists' works. They are also important for studying the art history of Iran and India and their connections. A precious and detailed album kept in noble books and professional collection part of Princeton University Library is Islamic Manuscripts, Garrett no. 102 G. The

۱ Illuminator and painter, B.A. in transcription and Illumination (traditional drawing and gilding field)

۲ Calligrapher, M.A. in Iranology (public filed)

present study, which is provided by a descriptive-analytical method, seeks to analyze the characteristics and classify the artistic information of this album. This album includes calligraphy pieces by Iranian and Indian calligraphers and paintings by Indian painters, which are decorated a lot. It is one of the latest examples of brilliant India bibliopegy period. According to evidences, this album was provided for a Portuguese ruling in India at the end of 18th and the beginning of the 19th century A.D. It may be prepared by artists related to Asif Jahian in south of India (Deccan). The variety of calligraphy artworks and scripts, variety of painting subjects and especial specimen makings are the indicative features of this artwork.

Keywords: Iran, Indian subcontinent, bibliopegy art, album, Indian albums

Writing and arranging the endowed translated Qur'an by the "Ourangzib" the King of India, from manuscripts donated to the tomb of Sheikh-e Jam

Faramarz Sabermoghadam¹

Abstract

Manuscript versions as an ancient heritage, in every era and time, we have been influenced by different factors of innovation and role in the trajectory of societies. The importance of these works from the teachings of the past is not covered by any theoretical owner. As such, manuscript versions the mirror is considered the full view of the cultural, political, social, economic and historical conditions of their time. One of the sample of manuscripts is the copy that is known in the valuation of these written works, with exclusive and specific aspects, Works of art illuminators, painters, convertors, writers, Calligraphers, on top of it.

Writing of Islamic era is widespread and not only subject to the collection of art calligraphy, have gilding and color, paper, covered making and act. The most important reason for the attention of artists to artistic and artistic arrays has been the existence of the Quran. Writing the Quran, in relation to the art and civilization of Islamic era, has a profound and profound meaning. Without recognition and considering each of these aspects, we have a comprehensive conception of the

¹ . Ph.D. Candidate of Archaeology

book of Islamic era, especially in the art of book books, which reflects the beliefs of people.

The study is one of the less well - known manuscripts of the Muslim world, which is “Abomozafar mohieyodin Mohammad” Orangzib” (the third son of “Shah Johan” and Arjmandbanoo his Iranian’s mother) and the last king and sixth emperor of “Gorkani”(1069-1118 A.H) in tribute to the tomb of the great khorasanin’s sofism, “ sheikh Ahmad-e jam”(441-536 A.H) is donated to the tradition of dedication, with the combination of historical and library studies , observation and laboratory discussions on restoration have been studied. The results of this study show that there exist some ornamental patterns in the holy Quran of “Orang zib” and the works of illkhanid era.

Keywords: Orang zib, Orangzib donat’s Quran, Writing and decorating the book, The manuscript of the Sheikh-e jam tomb

Manuscripts Studies, Text Studies

Introduction to Ms. Abridged ‘Ayyare Danish

Prof. Rajinder Kumar¹

Abstract

The mentioned Ms is preserved under the “Gangotri Collection” in the library of Panjab University in the city of Chandigarh, India. There is a possibility that no other copy of this Ms exists. The mentioned Ms was written by Shukurullaha in the city of Pishawar in 1896. ‘Ayyare Danish was written on Ethics by Abul Fazal who was the key personality of Mohammad Jalaluddin Akbar’s court. Shukurullaha tried to sum up all the sixteen chapters in 83 folios. This summary starts with this line “Summary of selected didactics regarding ethics of the book entitled ‘Ayyare Danish by Abul Fazal”.

Keywords: Shukurullaha, Abul Fazal, ‘Ayyare Danish, Selection, Summary

¹ Department of Persian, University of Delhi (rkumar⁹⁸⁸@gmail.com)

Manuscripts of Sanskrit Texts Translated into Persian (In Central Library of Banaras Hindu University, Varanasi, U.P., India)

Dr. Shilpa Singh¹

Abstract

If we look at the Vedic literature in Sanskrit Vangmaya, then the Veda Mantra was based on the Shruti tradition. In the beginning, through the Shravan Parampara, the students used to receive learning from the guru by listening to them. Later, when the intellect of the students was not enough power to remember the subject after listening. Then the concept of manuscript comes to the fore. Earlier subjects were written on copper plates. The handwritten copy itself explains the concept of manuscript. At present, various libraries and libraries of the world are preserving the manuscript. The main libraries of these are Adyar Library, Calcutta, Sayajirao Gaekwad of Banaras (B.H.U, Varanasi, U.P. India), Gyanpravah Samaneghat, Banaras, Rampur Raja Library, and many more are libraries providing preservation of manuscripts in the country and abroad. Similarly, a collection of manuscripts of Sanskrit texts translated into Persian language is found in the Central Library of Banaras Hindu University, Varanasi. These Sanskrit texts include Puranas, Mahabharata, Shrimad Bhagwat, Shrimad Bhagvat Geeta, Upanishads, Tutinama (Shukasaptati), Surr-e-Akbar (on the Upanishads), Shiv Purana, Ramkatha, Ram Gita, Ramayana, books

¹ Assistant Professor, Dept. of Sanskrit, Faculty of Arts, Banaras Hindu University, Varanasi (shilpas¹^¹@gmail.com

Bhaskara Purana (selected excerpts from Mahabharata), Ekadashiya Mahatmya, Karmavipak Pothi, Gitasar, Buddha Prakash. Thus these Sanskrit texts have been translated into Persian. It is currently preserved in manuscript form. If we investigate the Manuscript Department of Central Library of Banaras Hindu University, then we get manuscripts related to Persian translations of such important Sanskrit texts. A detailed description of these Sanskrit to Persian translated manuscripts will be given in the research paper of the seminar.

Keywords: Manuscript, Sanskrit, Central Library of Banaras Hindu University

Indian Avestan Manuscripts: Characteristics and Indicators

Paria Mavandi¹ & Ali Shahidi²

Abstract

This study aimed to determine and redefine the characteristics, specifications and indicators of Indian and Iranian Avestan manuscripts, their resemblances and differences. Parsi priests and scribes of the Avesta can be considered as the pioneers of the Avestan comparative codicology. They expressed Iranian style of manuscripts' by terms as "be tariye ahle Irān" or "be raveše Irān". These avestan manuscripts are multi language (Avestan, Pahlavi, Pazand, Sanskrit, Persian and Gujarati), include additional texts such as Nērangs or Kriyās (including ritual directions), glosses, translational notes, priests' personal notes, comments, poems, proses, diaries and doodles, utilize Yazd-girdi, Samvat and even Islamic lunar Hijri calendars in colophons. This study tries to categorize these indicators in order to propose a checklist for screening Indian and Iranian manuscripts.

Keywords: codicology, Zoroastrian manuscripts, Avesta, Parsi, Iran and India.

¹ Islamic Azad University, Sciences and Research branch

² Department of Ancient Iranian Culture and Languages, University of Tehran (alishahidi@ut.ac.ir)

Manuscripts of Sanskrit Medicine works rendered into Persian

Dr.Rajesh Sarkar¹

Abstract

Ancient Indian wisdom has been spread through the Persian translation of Sanskrit works. Indian History has yet to be written by Indians on the basis of original sources material available in the form of manuscripts all over country. In this context manuscript of Persian translation of Sanskrit works are very much important. This led to translation of popular great epics like Ramayan and Mahabharat into Persian. Philosophical works like Upanishads as well as historical works like Rajtarangni of Kalhana. It is well known fact that Panchtantra the great fable collection by Pandit Vishnu Sharma was translated into Persian by many scholars. The Purans and other Sanskrit scriptures regarding Purusharth Chatushtya (Four stages of living Life) available into Persian. Mughal Prince Darashukoh had got several important Sanskrit text translated into Persian which included Yoga Vashishtha. There so many Sanskrit Text translated into Persian time to time. In this text Ramayana, Mahabharata, Gita, Bhagvat Puran, Skandpuran (KashiKhand), Panchtantra, Shuksaptshati, Kathasaritsagar, etc. In this rich tradition there are so many translations of works on scientific literature like medicine, astronomy and mathematics, music, arts and

¹ Assistant Professor, Department of Sanskrit, Faculty of Arts, Banaras Hindu University (Sarkar.bhu.1@gmail.com)

science besides history and architecture. Medicine treasures of very rich in this tradition. Indian medicine system was very famous in Central Asia. Some medicine text were translated into Ancient Persian and Paharvi in Gundishapour and Bait ul Hekmat of Baghdad in Abbaside period. In this regard some of them texts like Tibb e Muhammad Shahi, Dastur ul Hunud, Farsnameh, Farsnameh e Hindi ,Tohfa i Kan i Ilaj e Asp, Asp nameh Rahtul Fars ,Lazzat un Nisa. These text are available in manuscript form in all over world besides India. Some of them are published in printed form but unfortunately some are not published and still in wait. In this paper I will try to throw light on the great ancient medical wisdom of India translated into Persian.

Keywords: Ayurveda(Medicine), Sanskrit, Persian, Translation, Muslim period of India.

Maktoobat-e Meer Mohammad Nasir Khan Talpur

Mohammad Mehdi Tavassoli

Abstract

Talpur is the name of a dynasty of Muslim princes of Sindh who ruled over parts of the great Sindh for 62 years, from 1781 to 1843. This family traced their lineage to Hamza, the uncle of the Prophet of Islam. They ruled different areas of Sindh such as Hyderabad, Khairpur and Meerpur. The last Meer of Talpuran, Meer Mohammad Nasir Khan, was nicknamed Jafari, who was captured along with his sons and brothers by the British colonial forces invading Sindh and capturing Hyderabad. He was first exiled to Mumbai and from there to Calcutta, and after about two years, in 1845, he surrendered in exile. With his death, the independent rule of Talpurs ended. He was a literary man and a famous Persian poet. He also supported poets and writers in his court. He wrote poetry in Persian and Urdu. Six works are left in his memory. One of them is named “Maktoobat” (letters to his family and friends in Hyderabad), include letters written in grief of being away from his homeland, family and compatriots. The importance of this version in terms of history and why the political, social and historical events of that time of the document are the questions that this article seeks to answer by introducing this work. This copy is unique and has not been corrected or published yet and belongs to Prince Meer Heidar Ali Talpaur, a descendant of Mir Nasir Khan, which is kept in the palace of the Talpur Museum in Latifabad, Hyderabad. Due to the

friendship and friendship between him and the author, Meer Heidar Ali made a copy of the copy on 15/10/2008 in Karachi (when the author had a cultural mission in Karachi), to commemorate and introduce and publish, gave a gift to the owner of this pen. The mentioned edition contains 292 letters in 802 pages (A4 sheet).

Keywords: Sindh, Hyderabad, Meer Nasir Khan, Manuscript, Maktoobat, Meer Heidar Ali

Persian Translation and Writing of Taghvim Al-Advieh Alaei Maghribi and Indian Medicines Names Added by Translator

Younes Karamati¹ & Hoda Oyarhoseyn²

Abstract

Manuscript No. 2743 of Library of The Parliament of Iran is a collection of three tabular works on pharmacology and medicine, of which cataloguers have failed to identify first and third “anonymous and without introduction” works. A comparison of the first work in this collection, which cataloguers guess to be a work of the Hubayš Tiffisī, with the tabular pharmacological works of Medieval Islam, shows that this 73-folio “calendar of medicaments” is a Persian redaction of Taqwīm al-ʿAdwīyah (aka Al-Munjih fī al-tadāwī min Sunūf al-ʿAmrāz wa al-Šakāwī) by Ibrahim Ibn Abi-Saʿīd ʿAlāʿī Maghribī (active in the middle of the 6th century AH/12 AD). In this Persian redaction, a row to mention the Indian name of drugs has been added to the tables of the original text, and in some cases, even different names of a drug in different regions of Indian subcontinent have been mentioned. This detailed information from the Indian subcontinent may be considered a sign of the presence of a the Persian redactor there. Extensive comparison of the redactor’s additions with the pharmacological sources of the Medieval Islam shows that he borrowed many fragments from

¹ Tehran university, Institute for the history of science

² Graduate of the Research Institute of History of Science, University of Tehran

Hājī Zayn al-‘Attār al-Šīrāzī’s *IKtiyārāt-e Badī’ī* (compiled 780 AH), without any citation, and also used other sources. Therefore, and of course, due to the age of the manuscript, the possible time of the redactor’s activity can be limited to the second half of the 9th to the first half of the 10th century AH.

It seems that this redaction has two other manuscripts, one complete but very damaged in the India Office and the other incomplete in the subcontinent, and of course both later. Therefore, in order to critically edit this redaction, due to the paucity and incompleteness of the manuscripts, parallel texts must be used.

In the under publication critical edition of this redaction, the authors of this article, used the Arabic original to edit the translated sections and the redactor’s identified sources (specially *IKtiyārāt-e Badī’ī*) to edit the scattered additions throughout the work. Also, to edit Indian names of medicaments, they used the wide range of medieval Islam’s pharmacological works (from the Arabic original and Persian translation of al-Birūnī’s *Saydana* to Persian works compiled in the subcontinent) in which Indian name of medicaments mentioned.

In these sources, a total of 4584 Indian names are mentioned for 573 entries of the persian redaction. In many cases, the names mentioned in the Persian redaction, are other variants / pronunciations / dictation of the Indian names mentioned in these sources. Some of the names mentioned in the row “In Indian language” are also the same Persian or Arabic names of the that drugs; and from this it can be said that the Persian redactor used the phrase “In Indian language” in some case

meaning [name of medicament] “in India”.

Keywords: ‘Alā’ī Maghribī, Taqwīm al-’Adwīyah, Al-Munjih fī al-tadāwī min Sunūf al-’Amrāz wa al-Šakāwī, Hājī Zayn al-‘Attār al-Šīrāzī, IKtiyārāt-e Badī’ī, Medicament names in Indian language, Persian pharmacological texts in subcontinent

Persian Writing of Biruni's Saydana and its manuscripts in the subcontinent and its importance in studying the common pharmacological heritage of Iran and India

Sara Farzpourmachiani^۱ & Younes Karamati^۲

Abstract

Many books of Abū Rayhān al-Biruni are main sources for research about India in different aspects. Ketāb al-Saydana fi al-tibb includes Indian name of drugs and some of native drugs of India. According to Abu-bakr ibn Ali ibn Usman Kasani's writing, he presented -Farsi translation of this book- to Shamseddin Abulfathi Iltutmish (from the Turks of sultans of Delhi) about 611 lunar. Because of residence in India, Kasani added to main text some of Indian name of drugs. There is only one manuscript from Arabic text so Farsi translation is very important. There are seven manuscripts from this translation. Three of them are written in subcontinent and recognized in there. One of them is found in 1899 in Lucknow (the capital city of the India state of Uttar Pradesh) and maintained in the British Museum Library from 1900 with number of Or. 5849 and known as the manuscript of British. This manuscript is the most completed in terms of number of entries and contents compared the others. The other two manuscripts are summary of Farsi translation and writing. One of them is

^۱ Encyclopedica Islamica Foundation, Department of History of science

^۲ Tehran university, Institute for the history of science

the manuscript of Mohammad Shafi in Punjab Lahore university and the other one is the manuscript of Aligarh manuscript. The manuscript of Aligarh is completed in terms of entries but is summarized in terms of contents. Nazir Ahmad said that this manuscript doesn't have some entries in comparison with the Arabic text. But there aren't these entries in the other Farsi translation manuscripts as well. So they omitted by Kasani. In this research for the first time, the manuscript of Aligarh and British museum have been compared with each other in terms of number of entries and content.

Keywords: Abu-bakr ibn Ali ibn Usman Kasani, Abū Rayhān al-Biruni, al-Saydana fi al-tibb, Aligarh manuscript, British manuscript

Gholam Hossein Tabatabai in 18th Century India, According to Late Indian Historians Views

Dr. Fatemeh Samavati

Abstract

Siyar-ul l Mutakherin is a unique manuscript in India and Iran. It is one of the relevant works of 18th century Indian historiography, decorated by Gholam Hossein Tabatabai. The importance of this work is not only Persian but also its influence on Urdu writings. From Antiquity to the British Wars in India, the first part of the book deals with the history of India from the beginning to the death of Aurangzeb (1068-1188 AH), which is taken from previous sources and is in fact the introduction of the book. But the second and third volumes of the history of kings and rulers of India from 1118 AH to the death of Aurangzeb and the reign of his descendants) to the description of several wars with Britain until 1195 AH, the value and importance of the book is in this last section because it is a bridge to Mongol history In the Middle Ages to the history of modern India and the beginning of British colonization Which is in fact the fall of the Mongol Empire and the establishment of British rule in India. The vibrant intellectual traditions of India did not disappear until the eighteenth century. In addition to religious concerns, the contemporary history of India has also attracted the attention of individuals as changes and transformations have been observed and recorded by a figure such as Gholam Hossein Tabatabai. According to Indian historians, Tabatabai was one

of the great Mongols who, with very strong connections in Delhi, Patna and Murshidabad, was promoted from an efficient secretary to the best historian and chronicler of the transition period at the end of this period. Tabatabai in the first half of the eighteenth century, he worked with the British and other Europeans to observe the changing political situation. He considered the widespread immorality of the Mongols to be an important factor in the fall of the Mongol Empire. And he realized that the Mongol era was coming to an end, although their final fall was a long one. Of course, the old regime could not align with the policies of the new regime, even when the early India surrendered to the colonial order and witnessed great changes in the political, economic and intellectual spheres that if it wanted to remain relevant and credible, it would have to deal with intellectual concerns. Who had to deal with political and social issues

For the past four decades, Hindu society has plagued Indian politics with a range of issues, from some legitimate identity questions — ethnic, religious, linguistic — to cries of injustice to gender, tribe.

All of this is more reflected in the historiographical trends of the first few decades, especially in the work of scholars in periods commonly known as ancient and modern. Contemporary European perspectives on eighteenth-century history show an interesting trend in Western lifestyles, with the dominant Mongol culture influencing European behavior and many of them becoming indigenous and imitating Indo-Iranian lifestyles and customs, including Dressing, Eating, in Persian Languages Poetic talent (classical Persian poetry) appears Many

of them had received glamorous titles from the Mongol Empire and built courts in their homes under the influence of Persian miniatures.

Keywords: Siyar-ul Mutakherin, Gholam Hossein Tabatabai, The Mongol Era, 18th Century Colonial India

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

Abstracts of Conference Papers
International Conference on Common Heritage
of Iran and India: Manuscripts

ICCHI 2022

Cultural House Embassy of I.R. Iran
Tehran - 2022

